

SOTSIAL HAYOT VA SOTSILOGIYA

Kamolov Ravshan Kamol o'g'li

Eshonqulov Javlon Abduzokir o'g'li

*Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti
Samarqand filiali Kompyuter injiniringi ATS-Servis
3-kurs talabalari*

Bozorov Bahrom Qaxramon o'g'li

*Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti
Samarqand filiali Kompyuter injiniringi Kompyuter injiniringi
3-kurs talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy hayot tushunchasi, sotsial munosabatlarning jamiyatdagi ahamiyati, sotsiologiyaning o`rganilish asoslari muhokama etiladi.

Kalit soʻzlar: sotsial hayot, ijtimoiy munosabatlar, jarayon, jamiyatshunoslik.

KIRISH

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng qamrovli ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar jamiyat hayotining barcha sohalarini chuqur qamrab olib, davlatimizni rivojlangan mamlakatlar safidan tezroq oʻz munosib oʻrnini egallashiga hizmat qilmoqda. Albatta, ushbu ijtimoiy jarayonning bir tekisda kechishi muayyan qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Mazkur qiyinchiliklar ijtimoiy munosabatlarning alohida turi boʻlgan milliy mafkurani yaratish harakatlarida koʻproq namoyon boʻlayotgani biz jamiyatshunoslarni koʻproq tashvishga solmoqda. Chunki, milliy mafkura mustaqil davlatning asosiy maʼnaviy poydevorlaridan hisoblanadi. U siz hech bir davlat barqaror rivojlanish xususiyatiga ega boʻla olmaydi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Sotsial munosabatlar tushunchasining oʻzi hali sotsiologiya fanida aniq va bir ilimiy taʼrifi hozircha oʻz ifodasini topgani yoʻq. Avvalambor, shuni taʼkidlash zarurki, sotsial munosabatlar koʻpincha ijtimoiy munosabatlar tushunchasi bilan tenglashtiriladi yoki sotsial munosabatlar ijtimoiy munosabatlarning bir xususiy koʻrinishi deb talqin qilinadi. Mavjud adabiyotlarni chuqurroq tahlil qilinadigan boʻlsa, shunday xulosaga kelish mumkinki, yuqorida koʻrsatilgan fikrlarda qimmatli asoslar borligini bilsa boʻladi.

Sotsial munosabatlar tushunchasi koʻpgina adabiyotlarda 2 xil darajada: keng va tor maʼnoda talqin qilingan. Keng maʼnoda tushunish – sotsial munosabatlarni butun bir ijtimoiy munosabatlar tizimi bilan tenglashtirishdir va ular orasidagi farqlarga koʻp eʼtibor bermaslik bilan bogʻliqdir.

Tor ma’noda sotsial munosabatlar ijtimoiy munosabatlarning bir muhim elementi va turi deb interpretatsiya qilinadi. Sotsial munosabatlar keng ma’noda quyidagicha ta’rif bilan belgilangan.

Sotsial munosabatlar bu tabiat hodisalaridan o’laroq bo’lib, unda ijtimoiy munosabatlarning butun bir tizimi mujassamlashgandir.

O.Kont o’zining pozitivistik ta’limotida sotsial munosabatlar muammolarini xuddi biologik hodisalar metodi bilan o’rganish prinsiplarini keng targ’ib qiladi. Pozitivistik-naturalistik yo’nalishning ashaddiy raqibi bo’lgan fenomenologik sotsiologiya sotsial hayot va sotsial munosabatlarni bunday usulda talqin qilganligi uchun O. Kont va uning izdoshlarini keskin tanqid qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Albatta, bu ijtimoiy fikrlar vujudga kelgandan beri ancha vaqtlar o’tdi, yangi jug’rofiy-siyosiy maqomlar paydo bo’ldi. Eng muhimi esa totalitar tuzum barham topib, yangi davlatlar vujudga keldi, yangi jamiyatda bir partiyaviylik hukmronligi yemirildi va mustaqil suveren davlatlar barpo bo’ldilar. Endi esa jamiyatdagi jarayonlarni, jumladan sotsial munosabatlar muammolarini keng plyuralistik prinsip orqali tadqiq qilish davri keldi. Bu tamoyil orqali, sotsial munosabatlarning muammo va vazifalarini turlicha tahlil qilish imkoniyati tug’ildi. Ushbu ijobiy imkoniyatlarning hosili sifatida respublikamizda sotsial munosabat muammolari jahon ilmiy tafakkurining har-xil yo’nalish natijalari asosida tadqiq qilinayotganligini ajratib ko’rsatish mumkin.

Iqtisodiyot sotsiologiyasi ishlab chiqarish va mehnat jarayonini, taqsimot munosabatlari, moddiy ta’minot, aholining moddiy turmush darajasi va shu kabi jamiyatning iqtisodiy rivojlanish sohasidagi qonuniyatlarni o’rganadi. Jamiyatning ijtimoiy rivojlanishi, eng avvalo, uning iqtisodiy asoslari bilan bog’liq bo’ladi. Ijtimoiy rivojlanish darajasi qanchalik yuqori bo’lsa, ijtimoiy hayotdagi boshqa sohalarning rivojlanish darajasi ham shunga mos ravishda taraqqiy qilib boradi. Masalan, AQSh, Yaponiya, Janubiy Koreya, Yevrupo mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanganligi va aholining turmush darajasi madaniyati, xizmat ko’rsatish sohasining taraqqiyotini belgilab beradi.

Sotsiologiyada milliy munosabatlar iqtisodiy, siyosiy va ma’naviy-mafkuraviy munosabatlardagi o’zaro uzviy aloqadorlik nazarda tutilgan holda konkret etnik muhit doirasida, ijtimoiy jamoalardagi, oiladagi, hududiy tartibdagi munosabatlar doirasida olib qarab o’rganiladi. Shuningdek, millatlararo munosabatlarning jamiyat ijtimoiy hayotiga ta’siri va ularning ijtimoiy oqibatlari tadqiq etilmoqda.

XULOSA VA MUNOZARA

Xulosa qilib aytganda, jamiyat ijtimoiy tarkibini sotsiologiya doirasida o’rganish, uning rivojlanish is-tiqbollari, o’ziga xos xususiyatlarini, mavjud ijtimoiy

muammolarini tadqiq etishda va zarur ilmiy-amaliy tadbirlar ishlab chiqishda muhim ahamiyagta egadir.

Sotsial munosabatlar muammosini yangi, yuqori ilmiy darajada tadqiq qilish imkoniyatlari vujudga keldi. Endi bu muammoni konkret sotsiologik tadqiqot bilan o‘rganish joizdir. Chunki sotsiologiya nafaqat bu muammonigina emas, balki butun ijtimoiy hayot jarayonlarni keng qamrovda kompleks harakterda va amaliy natijalar asosida chuqur tadqiqot qiladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Weber M. Asarni tanlash. Moskva: taraqqiyot. 2010 yil
2. G‘aniyeva M.X. Etnosotsiologiya. Talabalar uchun darslik. oliy ta'lim muassasalari. - Toshkent: “Universitet”. 2016 yil
3. Garaj. IN VA. Din sotsiologiyasi. - Moskva.: "Infra-M". 2015 Giddings E. Sotsiologiya. – Toshkent: 2012 yil
4. Zamonaviy G'arb sotsiologiyasi. Lug'at. Moskva: taraqqiyot. 2010 yil.
5. Kravchenko A.I. Sotsiologiya. - Moskva.: "PERSE-Logos". 2016 yil
6. Sotsiologiya // Quv qullanma. Ubaydullaeva R.A., Bekmurodov M.B., Ota Mirzaev O.B. va xo'jayin. –Toshkent: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi. 2012 yil